

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

**Selvitys sijoitettujen lasten ja nuorten
harrastusten tukemisesta ammatillisissa
perhekodeissa**

Jukka Koivuranta

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön ko. (210 op)

05 / 2015

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Jukka Koivuranta	Sivumäärä 37 ja 2 liitesivua
Työn nimi Selvitys sijoitettujen lasten ja nuorten harrastusten tukemisesta ammatillisissa perhekodeissa	
Ohjaava(t) opettaja(t) Pirkko Salo	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Ammatillisten Perhekotien Liitto, Kari Kokko	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää sijoitettujen lasten ja nuorten harrastusten tukemista sekä käytettäviä työmenetelmiä ammatillisissa perhekodeissa. Tilaaja oli Ammatillisten Perhekotien Liitto, mutta opinnäytetyö on tarkoitettu kaikille nuorten parissa työtä tekeville. Selvitys kokosi tietoa lasten ja nuorten parissa käytettävistä menetelmistä tarkoituksena edistää lasten ja nuorten aktiivista harrastamista.</p> <p>Selvityksen kohderyhmänä olivat ammatillisten perhekotien työntekijät, mutta kysymykset koskivat heille sijoitettuja nuoria. Harrastusten tukemista ja käytettäviä työmenetelmiä kartoitettiin lähettämällä ammatillisille perhekodeille sähköinen kyselylomake Ammatillisten Perhekotien Liiton kautta. Kysely perustui suurimmalta osin avointen kysymysten vastauksiin, mutta kyselyn alussa kartoitettiin numeerisilla kysymyksillä perustietoja. Selvitykseni perustuu pääasiassa avoimista kysymyksistä saatuihin vastauksiin.</p> <p>Lasten ja nuorten fyysisen harrastamisen ja kädentaitojen oppiminen ovat olleet laskussa viime vuosina. Varsinkin teini-iässä harrastusaktiivisuus laskee. Kasvokkain kohtaamisen sijaan muiden nuorten tapaaminen tapahtuu kasvavassa määrin sosiaalisessa mediassa kouluajan ulkopuolella. Harrastuksissa on helppo tavata muita ihmisiä. Harrastusten kautta on mahdollista saada onnistumisten kokemuksia, jotka auttavat esimerkiksi itsetunto ongelmiin. Sijoitetuilla nuorilla on usein itsetunto ongelmia johtuen itse sijoituksesta tai sijoittamiseen johtuneista syistä. Selvitys pyrkii selvittämään ja kokoamaan lasten ja nuorten parissa työtä tekevien käyttämiä ja hyviksi koettuja menetelmiä innostaa ja motivoida lapsia ja nuoria kohti harrastustoimintoja.</p>	
Asiasanat Lastensuojelu, Lapset, Nuoret, Ammatillinen perhekoti, Harrastukset, Kyselytutkimus	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Jukka Koivuranta	Number of Pages 37 and 2 attachment pages
Title Research of hobbies support for foster care children and adolescents in professional foster homes	
Supervisor(s) Pirkko Salo	
Subscriber and/or Mentor The Federation of Professional Foster Homes, Kari Kokko	
Abstract <p>The aim of this study was to determine hobbies support and work methods used for foster care children and adolescents in professional foster homes. The client was The Federation of Professional Foster Homes but the thesis is aimed for all who work with young people. The study gathered information of the methods used in the field of youth work intention of promoting activity in hobbies for children and adolescents.</p> <p>The target group of the survey was professional foster homes workers but the questions were about to them placed children and adolescents. Support for hobbies and work methods used in professional foster homes were surveyed by sending an electronic questionnaire via The Federation of Professional Foster Homes. The survey was based for the most part answers with open-ended questions, but the beginning of a survey chartered numerical questions for getting basic information. The analysis is based mainly on the open-ended questions.</p> <p>Children's and adolescents' physical hobbies and learning manual skills have been declining in recent years. Especially in teenage activity in hobbies decreases. Instead of face to face encounters with other young people in a meeting takes place increasingly on social network outside of school hours. While on hobbies it is easy to meet other people. Through hobbies it is possible to obtain the success of the experience which will help for example self-esteem problems. Many times a child taken into care have self-esteem problems because of the placement or because of the reasons for child placement beginning. The study aims to clarify and compile information from the field of youth work used and well proven methods to inspire and motivate children and adolescent for hobbies.</p>	
Keywords Child protection, Children, Adolescents, Professional foster homes, Hobby, Survey	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 LASTENSUOJELU	6
2.1 Mitä on lastensuojelu	6
2.2 Lastensuojelulaki	7
2.3 Perhehoitolaki	9
3 AMMATILLINEN PERHEKOTI	9
3.1 Elämä perhekodissa	10
3.2 Ammatillista perhekotia koskevaa lainsäädäntöä	11
3.3 Ammatillisten Perhekotien Liitto ry	12
4 HARRASTUKSET KASVUN TUKENA	13
4.1 Nuorten harrastusten väheneminen	13
4.2 Harrastus lasten ja nuorten kehityksen tukena	14
4.3 Harrastusten sosiaaliset hyödyt	15
5 SELVITYKSEN TARKOITUS JA LÄHTÖKOHDAT	16
5.1 Selvityksen menetelmät	16
5.2 Selvityksen aineiston käsitteleminen	18
5.3 Selvityksen eettisyys ja luotettavuus	18
6 TULOKSET	19
6.1 Taustatiedot	19
6.2 Harrastukset ja ystävystyminen	22
6.3 Harrastamisen esteet	24
6.4 Harrastamisen työmenetelmät	26
6.5 Harrastamisen hyödyt	29
6.6 Jäikö jotain vielä sanomatta?	30
7 YHTEENVETO JA KEHITYSIDEA	31
8 POHDINTA JA ITSEARVIOINTI	33
LÄHTEET	35
LIITTEET	38

1 JOHDANTO

Nykypäivänä on noussut huoli lasten ja nuorten fyysisen kunnon sekä kädentaitojen heikkenemisestä. Lapset ja nuoret viettävät yhä enemmän määrin vapaa-aikaansa elektronisten laitteiden parissa ja sisätiloissa. Ennen teknologian kehittymistä nykyiseen pisteeseensä, lapset ja nuoret harrastivat aktiivisemmin ja viettivät runsaammin aikaa toistensa seurassa. Nuorten sosiaalinen tapaaminen on siirtynyt kasvavassa määrin sosiaaliseen mediaan. Opinnäytetyön tarkoituksena on pyrkiä löytämään tietoa lasten ja nuorten harrastusten tukemisesta sekä työmenetelmistä lasten ja nuorten saattamisessa harrastustoimintojen pariin. Selvityksen edetessä huomasi, että vastaavanlaiset tutkimukset keskittyvät lähes poikkeuksetta liikunnallisiin harrastuksiin.

Opinnäytetyöni tilaajana on Ammatillisten Perhekotien Liitto. Selvityksen tarkoituksena oli kartoittaa toimivia työmenetelmiä lasten ja nuorten parissa työtä tekeville, jotta heillä olisi helpompi innostaa sekä motivoida lapsia ja nuoria harrastamaan. Idea opinnäytetyöhöni lähti aiemmin tekemästäni projektista, jossa pyrin aktivoimaan perhekodin nuoria erilaisten harrastusten pariin. Projektissa törmäsin nuorten vaikeuksiin aloittaa uusia harrastuksia. Erilaisten menetelmien tietämys innostaa ja motivoida nuoria harrastamaan olisi voinut auttaa projektin aikana.

Kyselylomake lähetettiin ammatillisille perhekodeille Ammatillisten Perhekotien Liiton kautta. Kyselylomakkeen alku sisälsi kysymyksiä, joihin vastaaminen tapahtui numeerisesti, mutta valtaosa kysymyksistä oli avoimia kysymyksiä. Kyseessä oli kvalitatiivinen lomakehaastattelu menetelmä. Selvitys perustui suurimmalta osin avoimiin kysymyksiin.

Opinnäytetyössä tutustutaan aluksi lastensuojeluun ja sitä koskevaan lainsäädäntöön ja määritelmiin. Tämän jälkeen kerrotaan ammatillisista perhekodeista, ammatillisia perhekoteja koskevasta lainsäädännöstä sekä Ammatillisten Perhekotien Liitosta. Harrastuksista nuorten elämässä, siitä miten harrastukset toimivat kehityksen tukena ja mitä sosiaalisia hyötyjä harrastuksista on. Teoriaosuuden jälkeen avataan

haastattelulomakkeen vastauksia ja niistä saatuja tuloksia käydään läpi kaavioiden avulla ja sanallisesti.

2 LASTENSUOJELU

Lastensuojelu on laaja käsitteinen asia, eikä se ole ainoastaan sosiaaliviranomaisten asia, vaan se koskee muitakin viranomaisia sekä kaikkia kansalaisia. On olennaisen tärkeää panostaa hyvään lasten kehitykseen, koska heistä riippuu koko yhteiskunnan tulevaisuus. Pelkät lastensuojelutoimenpiteet eivät ole riittäviä lasten kehityksen edistämiseksi, vaan siihen tarvitaan suuria yhteiskunnallisia toimia. Lasten suojelu perustuu lasten kansainvälisesti tunnustettuihin oikeuksiin. Tavoitteena lasten suojelussa on turvata nämä oikeudet kaikille lapsille, joita ovat lasten hyvinvoinnin edistäminen, kehittää palveluita kasvatuksen tukemiseen ja toteuttaa lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua. (Taskinen 2007, 10.)

Vuonna 2013 kodin ulkopuolelle oli sijoitettuna 18022 lasta ja nuorta, joista 2349 ammatillisiin perhekoteihin. Lasten kiireellisiä sijoituksia tehdään valitettavasti vuosittain yhä enemmän. Kiireellisesti sijoitettujen lasten määrä kasvoi 6,6 prosenttia edellisestä vuodesta. Huostassa olleista lapsista yli puolet oli sijoitettu sijaisperheisiin vuoden 2013 lopussa. (Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos 2014)

2.1 Mitä on lastensuojelu

Lastensuojelutyö voidaan luokitella ehkäisevään työhön, varhaiseen tukeen ja korjaavaan työhön. Ehkäisevää työtä kohdennetaan väestöön yleisesti esimerkiksi vaikuttamalla lasten kasvuoloihin eri keinoin. Ehkäisevän työn tavoitteena on vähentää häiriöiden ja sairauksien esiintyvyyttä väestössä ja ehkäistä yleisesti ongelmia väestössä yleisesti. Varhainen tuki taas kohdentuu yksilöihin tai ryhmiin ongelmien ollessa vielä pieniä ja alkuvaiheessa sekä huolen ollessa vähäistä.

Tavoitteina on ongelmien varhainen tunnistaminen ja niihin puuttuminen alkuvaiheessa ongelmien syvenemisen estämiseksi. Ongelmien ja huolen ollessa isoja, käytetään korjaavaa työtä, joka on yksilö- ja ryhmätyötä. Tavoitteena on vähentää tai jopa poistaa ongelmista aiheutuvaa toimintakyvyttömyyttä tai oireilua. Jälkihuoltotyö on myös ennaltaehkäisevää sosiaalityötä. On paljon halvempaa tukea nuorta kunnolla parin vuoden ajan kuin tukea syrjäytynyttä aikuista valtaosan hänen loppuelämästään. Jälkihuollossa on tavoitteena varmistaa sijaishuollon aikana saavutettujen tulosten kantavuus myöhemminkin. (Ahlroth & Kurganova 2007, 7)

Lapsesta tai perheestä voidaan tehdä lastensuojeluilmoitus kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle esimerkiksi vanhempien runsaasta päihteiden käytöstä johtuen. Ilmoituksen perusteella asia tutkitaan perinpohjaisesti. Perhe on mukana tekemässä lastensuojelutarpeen selvitystä ja mikäli selvityksen perusteella katsotaan tarpeelliseksi, järjestetään avohuollon tukitoimena esimerkiksi seuraavanlaisia palveluja; lapsen taloudellinen ja muu tukeminen koulunkäynnissä, perhetyötä ja erilaisia terapiapalveluja, tukihenkilö tai perhetoimintaa. Jos edellisistä tukitoimista ei ole apua tai ne todetaan riittämättömiksi, lapsesta voidaan tehdä kiireellinen sijoitus ja huostaanotto. (Kivinen 2012, 20.) Lastensuojelussa on usein kyse moniammatillisesta yhteistyöstä. Moniammatillisessa yhteistyössä parhaimmillaan vastuu jaetaan ja jokainen työntekijä tietää tehtävänsä sekä tuo asiakkaan tilanteeseen oman alansa asiantuntemuksen. Kukaan työntekijöistä ei tällöin joudu ratkaisemaan yksin ongelmia. Tieto monitoimijaverkostosta ja sen eri toimijoiden vastuualueista vähentää esimerkiksi päällekkäistä työskentelyä ja edistää työskentelyä yhdenmukaisiin tavoitteisiin. ”Verkostoituminen voi tarkoittaa oman asiantuntijuuden käytön laajentumista, ammatillisten rajojen uudelleenarviointia ja työstä oppimista.” (Ahlroth & Kurganova 2007, 78-79.)

2.2 Lastensuojelulaki

Lastensuojelulaissa lapsena pidetään alle 18-vuotiasta ja nuorena 18-20-vuotiasta. Lastensuojelulain perimmäinen tarkoitus on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön. Lisäksi lain tarkoituksessa puhutaan tasapainoisesta ja

monipuolisesta kehityksestä sekä erityisestä suojelusta. Ehkäisevä lastensuojelu sekä lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu on järjestettävä sisällöltään ja laajuudeltaan sellaiseksi kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Vuorokauden ajalla ei ole merkitystä, vaan lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua on järjestettävä niinä aikoina kuin sitä tarvitaan. Lastensuojelun laatu on oltava ensiluokkaista, jotta se takaa lastensuojelun tarpeessa oleville lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen heidän tarvitsemansa avun ja tuen. (Lastensuojelulaki 417/2007, 1§, 6§, 11§.)

Ensisijaisesti vastuu lapsen hyvinvoinnista on lapsen vanhemmilla ja muilla huoltajilla. Lapselle on turvattava tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi lapsen vanhemman tai muun huoltajan puolesta siten kuin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetussa laissa (361/1983) säädetään. Viranomaisten, jotka ovat lasten ja perheiden kanssa toimivia, on tuettava vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja pyrkiä huomaamaan perheen avun tarpeen riittävän varhain sekä tarjottava perheelle tarpeellista apua ja ohjattava lapsi ja perhe tarvittaessa lastensuojelun piiriin. (Lastensuojelulaki 417/2007, 2§.)

Lastensuojelu tukee vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lapsen kasvatuksessa sekä huolenpidossa järjestämällä tarvittavia palveluja ja tukitoimia tarpeen vaatiessa. Lapsen etu on otettava huomioon, kun lastensuojelun tarvetta arvioidaan ja toteutetaan. Kun arvioidaan lapsen etua, on huomioitava, miten eri toimenpidevaihtoehdot ja ratkaisut turvaavat lapselle ”tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin sekä läheiset ja jatkuvat ihmissuhteet, mahdollisuuden saada ymmärtämystä ja hellyyttä sekä iän ja kehitystason mukaisen valvonnan ja huolenpidon, taipumuksia ja toivomuksia vastaavan koulutuksen, turvallisen kasvuympäristön ja ruumiillisen sekä henkisen koskemattomuuden, itsenäistymisen ja kasvamisen vastuullisuuteen, mahdollisuuden osallistumiseen ja vaikuttamiseen omissa asioissaan sekä kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioimisen.” Lastensuojelussa on käytettävä ensisijaisesta avoimuuden tukitoimia, jollei lapsen etu muuta vaadi. Sijaishuollon ollessa lapsen edun kannalta tarpeen, on se järjestettävä viivytyksettä. (Lastensuojelulaki 417/2007, 4§.)

2.3 Perhehoitolaki

Eduskunta sääti uuden perhehoitolain 20.3.2015 ja laki tuli voimaan 1.4.2015. Uusi laki tarkoittaa sitä, että kahden hoitajan sijaisperheessä saa olla enintään neljä sijoitettua lasta tai nuorta perheen omat alle kouluikäiset ja muut erityistä huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan lukien. Aiemmin sijoitettujen lasten ja nuorten määrä oli seitsemän, kuten ammatillisissa perhekodeissa. Hallitus seuraa perhehoitolain vaikutuksia perhehoidon eri muotoihin sekä sitä, miten perhehoito vaikuttaa kuntien kustannuskehitykseen. Lakimuutoksessa on siirtymäaika eli sijaisperheissä olevien lasten ja nuorten ei tarvitse siirtyä laitoksiin tai muihin perhekoteihin, vaan he saavat olla perheissä niin kauan kuin hoidon tarve sitä edellyttää.

Perhehoitolain tarkoituksena on turvata hoidettavalle perheenomainen ja tarpeiden mukainen perhehoito. Perhehoidossa tavoitteena on antaa hoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen sosiaalisia suhteitaan ja perusturvallisuuttaan. Lakia sovelletaan henkilön hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämiseen joko hoidettavan kotona tai perhehoitajan yksityiskodissa. Kunta tai kuntayhtymä tekee toimeksiantosopimuksen perhehoitajan kanssa tai sopimuksen perhehoidon järjestämisestä yksityisen perhehoidon tuottajan kanssa. Perhehoitolaissa säädetty asiat koskevat myös ammatillista perhehoitoa. Ammatillista perhehoitoa annetaan yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain (992/2011) 7§:ssä tarkoitetun luvan perusteella ammatillisessa perhekodissa. (Perhehoitolaki 263/2015)

3 AMMATILLINEN PERHEKOTI

Ammatilliset perhekodit ovat perhehoidon ja laitoksen väliin sijoittuva sijaishuoltomuoto ja ne ovat yritysmuodossa toimivia lasten sijaishuollon palveluyritysmuotoja. Palvelujen tuottajana voi toimia esimerkiksi yhtiömuotoinen yritys, säätiö tai yhdistys, joka on saanut aluehallintovirastolta tai toimiessaan useilla alueilla Valviralta toimiluvan. Ammatilliset perhekodit toimivat lähtökohdiltaan kuten

tavanomaiset perhekodit, mutta niiltä edellytetään vahvempaa osaamista kuin tavallisilta perhekodeilta. Tämä mahdollistaa erityistä hoitoa tarvitsevien henkilöiden sijoittamisen perhehoitoon.

3.1 Elämä perhekodissa

Perhekodin tavoitteena on luoda kodinomainen ja turvallinen kasvuympäristö siellä asuville nuorille. Jotta siinä onnistutaan, on perhekodissa toimittava sen mukaisesti. Toimintayksikössä täytyy olla riittävät ja asianmukaiset toimitilat sekä varusteet ja toimitilojen tulee olla sopivia siellä annettavalle hoidolle. Jokaisella lapsella tulisi olla oma huone johon sopii lapsen henkilökohtaiset tavarat. Perhekodin sopivuutta harkittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin, perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata perhehoitoon sijoitettavan tarpeisiin hänen etunsa mukaisesti. Lisäksi on selvitettävä, hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan ja voiko perhehoitoon sijoitettava henkilö saada perhekodin muihin jäseniin nähden tasavertaisen aseman. Tämä pohjautuu lastensuojelulain tarkoitukseen turvallisesta kasvu- ja elinympäristöstä. Henkilöstön tulee olla koulutuksen, kokemuksen tai henkilökohtaisten ominaisuuksien perusteella sopiva antamaan perhehoitoa ja henkilöstöä tulee olla riittävästi asiakkaiden lukumäärään sekä palvelun tarpeeseen nähden. (Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 922/2011, 4§)

Jokainen lapsi ja nuori kehittyy omaan tahtiinsa, mutta välillä tulee elämässä vaiheita, jolloin elämä ei etene kuten toivoisi. Joskus perheen elämään joudutaan puuttumaan lastensuojelullisin toimin. Perhekohtien lapset on sijoitettu syystä tai toisesta eroon omista vanhemmistaan, mikä jo itsessään on ahdistava kokemus. Lisäksi heillä saattaa olla takanaan muita negatiivissävytteisiä tapahtumia, jotka vaikuttavat heidän kehitykseensä. Sijoitetut lapset kärsivät yleensä muun muassa huonosta itsetunnosta, heille voi tuntua vaikealta luottaa toisiin ihmisiin ja heillä saattaa olla kehitysviiveitä. Sijoitetut lapset ja nuoret voivat olla myös erityisen vaikeahoitoisia esimerkiksi käyttäytymiseltään. Nuoren toimintaa on saattanut hallita päihteet, rikoksiin syyllistymiset sekä muutoin epäsosiaalinen käyttäytyminen. Tällaisesta

käyttäytymisestä käytetään usein sanaa asosiaalinen käyttäytyminen. Edellisten ongelmien lisäksi nuorella on usein ongelmia myös koulussa. Erityisesti ongelmat näkyvät lukuaineissa. Vaikeudet lukuaineissa voivat aiheuttaa lisääntyvää häiriköintiä tunneilla ja koulussa. Koulussa tapahtuvat ongelmat taas johtavat siihen, että nuori saa negatiivista palautetta ja negatiivinen palaute lisää heidän kokemuksia epäonnistujina. (Kivinen 2012, 20.) Ongelmien kanssa painivalle lapselle tai nuorelle on tärkeää, että kotiolot ovat turvalliset ja kasvua tukevat. Turvallisuuden tunnetta luo myös se, että kasvun tukena oleva henkilö on paikalla ja aidosti kiinnostunut nuoresta.

3.2 Ammatillista perhekotia koskevaa lainsäädäntöä

Ammatillisen perhekodin toimintaa ohjaavat monet lait ja asetukset. ”Ammatillinen perhehoito on perhehoitoa, jota annetaan yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 7 §:ssä tarkoitetun luvan perusteella ammatillisessa perhekodissa”. (Perhehoitolaki 263/2015, 4§.) Yksityisenä palveluntuottajana ammatillinen perhekoti on sijaishuollon kentässä perhehoidon ja laitoshuollon väliin sijoittuva hoitomuoto. Ammatillisia perhekoteja ei lueta lastensuojelulain 57 §:n (Lastensuojelulaki 417/2007) mukaisiksi lastensuojelulaitoksiksi, joten niissä ei voida käyttää rajoitustoimenpiteitä samalla lailla kuten laitoshoidossa, mutta yhteydenpitoa voidaan kuitenkin rajoittaa.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) tarkoituksena on edistää asiakaslähtöisyyttä ja asiakassuhteen luottamuksellisuutta. Asiakkaalla on muun muassa oikeus saada sosiaalihuollon toteuttajalta laadultaan hyvää sosiaalihuoltoa ja kohtelua, sekä hänen vakaumusta ja yksityisyyttä tulee kunnioittaa. Asiakkaan etu, toivomukset ja mielipide, yksilölliset tarpeet, äidinkieli sekä kulttuuritausta on otettava huomioon hoitoa annettaessa. Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011) on tehty tarkoituksena varmistaa, että yksityisiä sosiaalipalveluja käyttävän asiakkaan oikeus laadultaan hyviin sosiaalipalveluihin toteutuu. Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) viittaa mm. myös asiakkaan oikeuteen hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa.

Lapsen arjen, hoidon ja kasvatuksen sijaishuollossa tulee noudattaa lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) mukaisia säännöksiä lapsen oikeudesta saada hyvää huoltoa. Lapsen sijaishuollon aikaisen hoidon ja kasvatuksen tulee toteutua lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaisesti.

Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (272/2005) asettaa kelpoisuus vaatimukset perhekodin työntekijöille ja vastuuhenkilöille. Perhekodin vastuuhenkilönä toimivalla henkilöllä tulee olla riittävä työkokemus alalta eli vähintään 3 vuotta työskentelyä lastensuojelun piiriin kuuluvien asioiden parissa.

3.3 Ammatillisten Perhekotien Liitto ry

Ammatillisten Perhekotien Liittoon kuuluu noin 100 rekisteröitynyttä ammatillista perhekotia. Ammatillisten Perhekotien Liiton kotipaikka on Jyväskylän kaupunki ja toimi-alueena koko maa. Yhdistyksen toiminnan päämääränä on tukea jäsenperhekoteja tarjoamalla korkealaatuista lasten sijaishuoltopalvelua sekä tehdä yhteistyötä muun lastensuojelukentän kanssa alan yleisten toimintaedellytysten parantamiseksi. Toiminta-ajatuksena on suorittaa laatutyöskentelyä, joka perustuu jatkuvaan arviointiin, toimimalla yhteistyöelimenä jäsenperhekotien välillä sekä ottamalla osaa aktiivisesti lastensuojelualan laadulliseen kehitys- ja yhteistyöhön. Yhteistyöelimenä toimimisen tavoitteena on, että jokaisessa jäsenperhekodissa mahdollistuisi laadukkaan hoitotyön edellytys. Tavoitteiden toteutumista seurataan liittokokouksilla ja koulutustapahtumilla. Lisäksi toteutetaan alueellista verkostoitumista ja ollaan läheisessä yhteistyössä lastensuojelualan viranomaisten ja yhteisöjen kanssa. (Ammatillisten Perhekotien Liitto)

4 HARRASTUKSET KASVUN TUKENA

Lapsi tai nuori, joka on joutunut sijoitustoimenpiiriin on joutunut muuttamaan pois tutusta kasvuympäristöstä, kodista ja läheisistä, ja todennäköisesti jopa toiselle paikkakunnalle. Nuoren itsetunto on heikentynyt sijoitustoimeen johtaneista syistä. Varsinkin nuoret tarvitsevat tukea jaksamiseen, erityisesti silloin jos yksilö on erilainen ja häntä kiusataan, koulunkäynti on hankalaa tai ei ole töitä, nuori ei löydä ymmärtäjää tai omaa paikkaansa tässä maailmassa. Vertaisryhmä voi auttaa nuorta selviytymään muuttuneesta elinympäristöstä. Esimerkiksi harrastusryhmät ovat toiminnallisia vertaisryhmiä, joista nuori voi saada apua ja tukea. (Mikkonen 2011, 205-206.) Lapsen tai nuoren ollessa sijoitettuna kodin ulkopuolelle avohuollon tukitoimena, sijaishuoltoa tai jälkihuoltoa koskevien säännösten mukaisesti, on kunnan pidettävä huoli siitä, että hänen opintojaan ja harrastuksiaan tuetaan taloudellisesti tarpeen vaatiessa. (Lastensuojelulaki 417/2007, 55§.) Harrastusten tukeminen taloudellisesti sekä niihin ohjaaminen on tärkeä tukimuoto.

4.1 Nuorten harrastusten väheneminen

Tutkimuksissa on tullut esille, että yli puolet lapsista ja nuorista ei liiku riittävästi terveytensä kannalta. Elinikäisen liikunnan harrastaminen, terveet elämäntavat ja sosiaaliset vuorovaikutussuhteet lähtevät lapsuudesta ja nuoruudesta, jolloin niille luodaan pohja. Lisäksi liikunta suo iloa sekä innostusta lapsille ja nuorille. Lasten ja nuorten liikunnalla on myös yhteiskunnan näkökulmasta erittäin tärkeä merkitys, ja se onkin keskeisenä liikuntapoliittisena painopisteenä hallitusohjelmassa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015)

Murrosiässä monen nuoren aktiivisuus romahtaa ja esimerkiksi huonokuntoisten miesten määrä kasvaa. Toteutettujen liikuntakyselyjen mukaan suositusten mukainen fyysinen aktiivisuus toteutuu vaihtelevasti lapsilla ja nuorilla. 11-vuotiaista melkein puolet ilmoittaa liikkuvansa vähintään tunnin päivässä, joka on suositusten mukaista,

kun taas 15-vuotiaista riittävästi liikkuu vain yksi kymmenestä. Terveydellisiä haasteita aiheuttaa selkeä fyysisen aktiivisuuden vähentyminen murrosiässä ja samanaikainen ylipainon yleistyminen. Merkkeinä nuorten aikuisten uudentlaisista terveysongelmista ovat esimerkiksi nuorten miesten kestävyys- ja lihaskunnan heikkeneminen ja huonokuntoisten määrän kasvu. (Husu, Paronen, Suni & Vasankari 2011, 8-9.)

4.2 Harrastus lasten ja nuorten kehityksen tukena

Lapsen ja nuoren omaksuessa erilaisia taitoja, omaksuvat he samalla vapaa-ajan vieton sisältöjä, juurtuvat kulttuuriin ja saavat omanarvontuntoa. Kiinnostava tekeminen virittää ahkeruutta, innokkuutta ja motivoitumista. Jäämällä ilman näitä kokemuksia varhaisella iällä, voi niitä olla vaikea omaksua myöhemminkään. Koska ei ole kokemusta siitä mitä iloa näistä voi saada, ei osata hakeutua tarjolla olevan toiminnan pariin. Pulkkinen kertoo kuinka entisaikaan lapset oppivat kulttuurinsa perustaitoja aikuisia jäljittelemällä ja kuinka kaupungistuneessa yhteiskunnassa kädentaidot ovat katoavaa. Käden taidot olivat myös tärkeässä roolissa nuoren kehitysvaiheessa, uusien taitojen oppiminen vahvistaa omanarvontunnetta ja heikompia osa-alueita voi paikata jonkin toisen alueen paremmilla suorituksilla. Lapsi arvostaa taitavia ihmisiä ja seuraa mielellään heidän toimintaansa. (Pulkkinen 2002, 117-118.)

Opintojen sujumiseen vaikuttaa positiivisesti liikunnalliset, taiteelliset ja käsitöitä vaativat harrastukset. Liikunnan harrastamisella on nuoren itsetunnon kannalta positiivinen vaikutus ja nuoren itseluottamusta vahvistaa pitkällä aikavälillä ohjattuihin harrastuksiin osallistuminen. Positiivisen minäkuvan kehittyessä, nuori voi saada siitä elämänhallinnallisen suojatekijän, joka tukee nuoren uskoa opinnoista suoriutumiseen. Näin ollen suojatekijöinä nuoren elämässä voivat toimia yksittäiset harrastukset. (Ketomäki 2011, 53.) Harrastusten kautta nuori voi löytää uusia taitoja, jotka omalla tavallaan lisäävät nuoren itsenäisyyttä ja voivat myös tuottaa uutta vastuunottoa, joka vahvistaa omanarvontuntoa. Tiettyjen taitojen hallitsemattomuus voi aiheuttaa nuorelle alemmuudentuntoa. Harrastaessa tulisi huomata, että kaikessa

ei voi olla hyvä mutta heikomman alueen suorituksia voi paikata paremman alueen suorituksilla. (Pulkkinen 2002, 117.)

4.3 Harrastusten sosiaaliset hyödyt

Kasvokkain tapaaminen on yhteydessä korkeampaan elämän tyytyväisyyteen. Sosiaalinen media on suuressa merkityksessä nykypäivän nuorilla. Yhteyden pito Facebookin tai muun sosiaalisen median avulla on hyvin yleistä. Sosiaalisen median avulla yhteydenpitoa ystäviin saatetaan rinnastaa jopa ystävien ”tapaamiseksi”, johtuen osaksi pitkistä välimatkoista. Nuorisotutkimuksen mukaan ystävien päivittäiset tapaamiset ovat harventuneet eniten alle 20-vuotiailla. Kasvokkain tapaamiset ovat korvautuneet osaksi puhelin- ja nettiyhteydenpidolla. (Myllyniemi 2009, 95.) Nuoret, jotka tapaavat päivittäin ystäviään, ovat tyytyväisiä vapaa-aikaansa. Samanlaista yhteyttä ei ole esimerkiksi isän tai äidin tapaamisilla. Liikuntaharrastukset ovat kytköksissä vapaa-ajan tyytyväisyyteen. Liikuntaharrastukseen liittyy monesti myös ystävien säännöllisempi tapaaminen. (Myllyniemi 2012, 97.) Harrastukset ja sosiaaliset suhteet auttavat nuoria juurtumaan yhteisönsä ja arvomaailmaan sekä luovat luottamusta. Nuorten juurtumista auttavat yhteisöllisyys ja osallistuminen, koska ne lisäävät luottamusta yhteiskuntaan. (Helve 2009, 267)

Harrastustoiminnassa saadaan onnistumisen kokemuksia, luodaan sosiaalisia verkostoja ja sitä kautta vahvistetaan nuoren itsetuntoa sekä oman elämän arvostusta ja hallintaa. Lastensuojelulaissa puhutaan lapsen oikeudesta tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen, harrastaminen on osa juuri sitä. Nuoren ollessa vaikeassa elämäntilanteessa, voi hänet ohjata harrastusryhmiin, joissa on koulutettuja ohjaajia. Tällaisista ryhmistä nuoret ovat kertoneet saaneensa kavereita ja ohjeita elämänvalintojen tekemiseen, kokemusta säännöllisestä toiminnasta ja järjestyksenomaisesta elämästä sekä rohkeutta ja tietoa ottaa yhteyttä viranomaisiin tarpeen vaatiessa. (Ahlroth & Kurganova 2007, 73.)

Yhteisöön jäsentymisen oppimisessa on tärkeää muihin kuulumisen kokemus, tavalla tai toisella. Syrjäytymisessä ei kuuluta mihinkään ryhmään, ei olla kenellekään tärkeä

tai hyödyllinen. Lapset ja nuoret tarvitsevat yhteisön, jossa heidän läsnäolo huomataan, saavutukset tunnustetaan ja jossa ystävyysuhteet voivat muodostua. Perusturvallisuutta vahvistaa muihin kuulumisen tunne. Vuorovaikutuksessa muiden kanssa opitaan ymmärtämään ja hallitsemaan omia sekä toisten tunteita. Sosiaalinen kehitys on kytköksissä roolinoton kehitykseen, kykyyn nähdä asioita toisen henkilön kannalta. Sosiaalisen kehityksen uhkana on sosiaalisten taitojen heikkous, joka voi aiheuttaa hyljeksintää. (Pulkkinen 2002, 112-113.)

5 SELVITYKSEN TARKOITUS JA LÄHTÖKOHDAT

Selvityksen tarkoituksena oli tutkia nuorten harrastusten tukemista ammatillisissa perhekodeissa. Kuinka harrastuksia tuetaan ja onko harrastamisella jonkinlaisia esteitä. Idea selkeni projektin aikana, jonka tarkoituksena oli löytää uusia harrastuksia perhekodin nuorille ja innostaa heitä jatkamaan niitä projektin loputtua. Aluksi otin yhteyttä Ammatillisten Perhekotien Liittoon, jossa kiinnostuttiin aiheesta ja varapuheenjohtajan kanssa solmimme yhteistyösopimuksen. Ammatillisten Perhekotien Liiton kautta lähetettiin saatekirje (LIITE 1) sekä linkki kyselylomakkeisiin (LIITE 2) heidän jäsenperhekodeille. Saatekirjeen kirjoitti myös Ammatillisten Perhekotien Liiton varapuheenjohtaja, jotta kyselyä kohtaan heräisi mielenkiintoa ja motivaatiota. Saatekirjeet ja kyselyn linkki postitettiin Ammatillisten Perhekotien Liiton sähköpostituslistan yhteyshenkilöille. Eli voidaan turvallisin mielin olettaa kaikkien kyselyyn vastanneiden tehneen työtä lastensuojelun parissa jo pitkään.

5.1 Selvityksen menetelmät

Aineisto kerättiin sähköisellä lomakekyselyllä Webropol kyselytyökalua apuna käyttäen. Vastaaminen tapahtui nimettömänä ja vastauksia saatiin ammatillisista perhekodeista 26 kappaletta, joka oli mielestäni riittävä määrä mahdollistamaan luotettava tulos. Selvityksen menetelmänä oli kvalitatiivinen tutkimus eli laadullinen

tutkimus. Lomakehaastattelussa kysymysten muotoilu ja järjestys on jokaiselle vastaajalle sama, tämän tarkoituksena oli, että kysymyksillä olisi sama merkitys kaikille. (Eskola & Suoranta 1998, 86.) Kyselylomakkeessa (LIITE 2) valtaosassa kysymyksistä ei ollut valmiita vastausvaihtoehtoja, vaan vastaajat saivat vastata omin sanoin. Kysely perustui suurimmalta osin avointen kysymysten vastauksiin, mutta kyselyn alussa kartoitettiin numeerisilla kysymyksillä perustietoja. Pyrin pitämään kysymysten määrän suhteellisen vähäisenä, jotta vastaajilla säilyisi motivaatio ja mielenkiinto läpi kyselyn. Kysymykset jaottelin kolmelle sivulle neljän kysymyksen sarjoihin, jotka olivat näkyvissä vain kerrallaan siksi, että vastaajilla olisi helpompi keskittyä tiettyjen kysymyssarjojen kokonaisuuteen kerrallaan.

Webropol kyselytyökalun käyttäminen on maksutonta Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijoille, joten kyseinen työkalu oli itsestäänselvyys valittaessa kyselytyökalua. Sähköisen kyselyn etuja ovat osanottajien helppo ja nopea tavoitettavuus, suurenkin joukon välittömästi ja edullisesti oleva saavutettavuus sekä kyselyn koolla tai tutkimuksen menetelmällä ei ole merkitystä kyselyn kannalta. Kaikki kyselyyn vastanneet täyttivät kyselyn viikon kuluessa, vaikka olin varannut vastauksiin aikaa kaksi viikkoa.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa haastavuus oli kysymysten asettamisessa ja niiden muotoilemisessa. Vastauksia tutkittaessa luotettiin ihmisten kertomaan, tuntemaan ja omiin havaintoihin. Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa tarkasteltiin monipuolisesti ja kohdejoukolla oli mahdollisuus tuoda ajatuksensa esille sekä äänensä kuuluville. Laadullisessa tutkimuksessa ei ole tärkeintä suuri otanta, vaan vastausten laatu. Harkinnanvarainen otanta nousee esille, kun valitaan tutkittavaa kohdetta. Kysymysten asettelu ja vastausten tulkitseminen on merkittävässä osassa tutkimuksen onnistumista. Vastauksia pyrin teemoittelemaan, tyypittelemään ja erittelemään aineiston sisältöä, mutta käsittelin kaikkia vastauksia ainutlaatuisina. (Marttila, Ruusunen & Uola 2005, 98; Eskola & Suoranta 1998, 18.)

5.2 Selvityksen aineiston käsitteleminen

Selvityksen aineistoa analysoitiin Webropolin sisäisellä tilastojen käsittelyohjelmalla sekä Microsoft Excel taulukkolaskentaohjelmalla. Aineistoa jouduttiin tiivistämään ja ryhmittelemään, jotta siitä saatiin esiin kattava kokonaisuus. Havainnot vertailtiin ja aineistosta liitettiin vastauksia tulosten yhteyteen. (Vehkalahti 2008, 87-166)

Kyselyn ensimmäisiä vastauksia havainnollistetaan kuvioilla. Nämä kuviot perustuvat vastaajien antamiin numeerisiin vastauksiin. Vastaukset ovat tilastoitu ja tulokset esitetään kuvioissa. Avointen kysymysten vastauksista pyrittiin valikoimaan ne vastaukset, jotka vastasivat kysymyksen teemaan monipuolisesti, asiantuntevasti ja olivat vastaus aineiston valtavirran mukaisia.

5.3 Selvityksen eettisyys ja luotettavuus

Saatekirjeessä (LIITE 1) selvitettiin vastaajille selvityksen tarkoitus ja aineiston käytettävyys. Vastaaminen oli vapaaehtoista ja vastaaminen tapahtui anonyymisti, joten vastaajia ei pysty tunnistamaan. Mihinkään kysymykseen vastaaminen ei ollut pakollista ennen kuin pystyi vastaamaan seuraavaan, eli jos vastaajan mielestä kysymykseen vastaaminen oli epäeettistä tai arveluttavaa, hän pystyi jättämään kysymyksen välistä.

Selvitys voidaan toistaa annetuilla tiedoilla, mutta on mahdollista, että kyselyä toistettaessa vastaajat valikoituvat toisin. Ammatillisten Perhekotien Liiton jäsenenä on noin 100 ammatillista perhekotia, joista kyselyyn vastaukset tulivat 26:sta perhekodista. Tämän selvityksen luotettavuutta vaarantaa se, että kyselyyn vastaukset tulivat pääasiassa niiden perhekotien yhteyshenkilöiltä, jotka mahdollistavat ja kokevat harrastamisen tärkeänä lasten ja nuorten elämässä ja kehityksessä, ja vastaamatta jättivät he, jotka eivät kokeneet asiaa tai tutkimusta välttämättä tarpeellisena.

6 TULOKSET

Kyselyn alun kokonaisuus keskittyi ammatillisten perhekotien työntekijöiden määrään, lasten ja nuorten määrään ja ikään sekä kuinka moni sijoitetuista lapsista ja nuorista harrastaa jotain liikunnallisia tai kädentaiteita kehittäviä harrastuksia. Tarkoituksena oli hieman kartoittaa taustatietoja numeerisilla kysymyksillä, vaikka kyselyni pohjautui kuitenkin suurimmalta osin avoimiin kysymyksiin. Kyselylomakkeeni ydin nousi esille avoimissa kysymyksissä. Kysyin perhekodeilta lasten ja nuorten harrastamia harrastuksia, ystävien saamista harrastusten kautta, harrastuksista joita nuoret haluaisivat harrastaa mutta se ei ole mahdollista, esteitä harrastuksille, perhekotien suhtautumista nuorten harrastuksia kohtaan, menetelmien käyttämisestä, joita käytetään nuorten harrastusten tukemiseen ja kokemuksia eri menetelmien käyttämisestä sekä harrastusten vaikuttamisesta nuorten kehitykseen. Lopuksi oli mahdollisuus jättää avoin kommentti, jos jäi jotain vielä sanomatta.

6.1 Taustatiedot

Kyselyyn vastanneista 26:sta ammatillisesta perhekodista (Kuvio 1) 15 perhekotia (60 %) kertoi työllistävänsä 3-4 työntekijää, 9 perhekotia (36%) työllisti 1-2 työntekijää ja yksi (4 %) ammatillinen perhekoti ilmoitti työllistävänsä viisi työntekijää.

Tiedonkulku työntekijöiden välillä on tärkeää ja se korostuu, kun työntekijöiden määrä kasvaa. Tiedonkulku voi hankaloitua työntekijämäärän kasvaessa ja esimerkiksi käytännöt sekä menetelmät perhekodissa eivät ole kaikilla samat. Tämä voi aiheuttaa ristiriitoja työntekijöiden sekä lasten ja nuorten välillä.

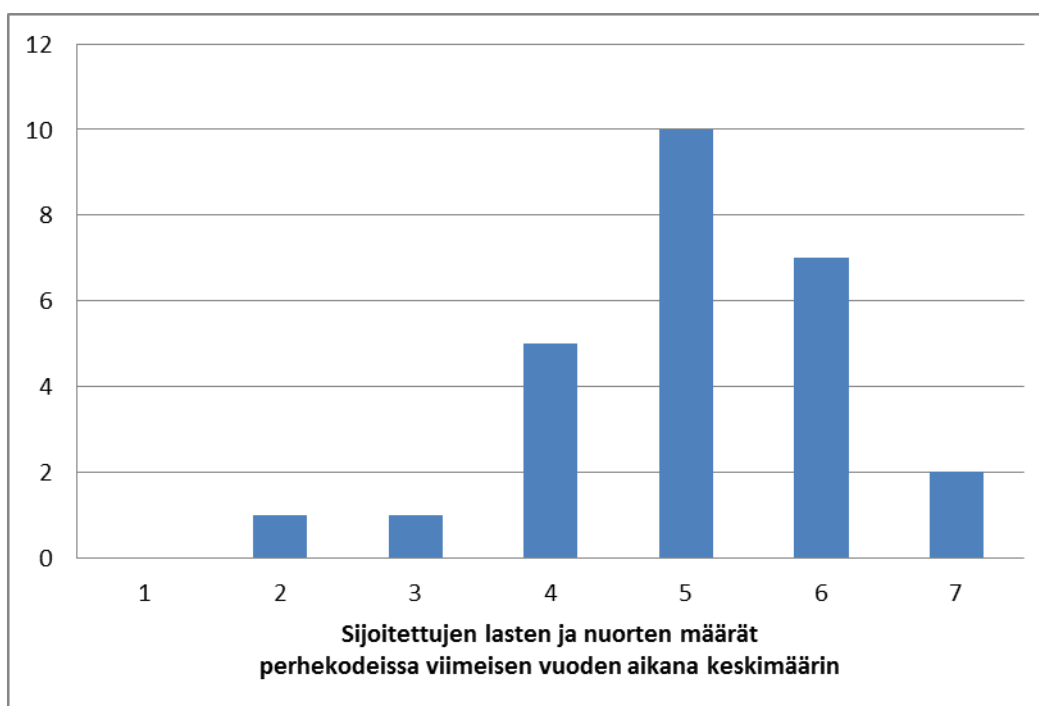
Kun työntekijöitä on useampi perhekodissa, on työntekijöillä mahdollisuus vertaisoppia toisiltaan ja täten kehittyä ammatillisina kasvattajina. Yhtenäinen

kasvatusmenetelmä ja tavoite on lapsen ja nuoren edun mukaista ja luo turvallisen kasvuympäristön.

Kuvio 1. Työntekijöiden lukumäärä ammatillisissa perhekodeissa.

Kyselyyn vastanneista 26:sta perhekodista (Kuvio 2) viimeisen kuluneen vuoden aikana kahdessa perhekodissa on ollut seitsemän lasta tai nuorta keskimäärin, seitsemän perhekotia ilmoitti lukumääräksi kuusi, kymmenessä perhekodissa on ollut keskimäärin viisi ja viidessä perhekodissa sijoitettuja lapsia tai nuoria on ollut keskimäärin neljä.

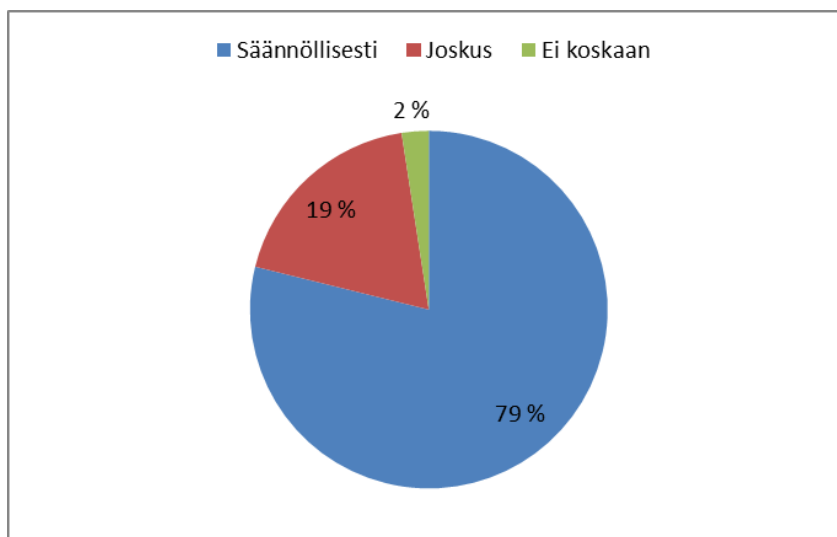
Kuvio 2. Sijoitettujen lasten ja nuorten määrät perhekodeissa keskimäärin kuluneen viimeisen vuoden aikana (2015).

Ammatillisissa perhekodeissa sijoitettujen lasten ja nuorten ikäjakauma on laaja. Nuorimmat sijoitetut lapset ovat vain 2-vuotiaita ja vanhimmat sijoituksessa olevat ovat 20-vuotiaita. Kyselyyn vastanneissa perhekodeissa perhekotien nuorimpien lasten iän keskiarvo on 8,5 vuotta ja vanhimpien 16,5 vuotta. Kaikkien sijoitettujen lasten ja nuorten iän keskiarvo oli ammatillisissa perhekodeissa 12,5 vuotta.

Ammatillisissa perhekodeissa 79 % sijoitetuista lapsista ja nuorista harrastaa säännöllisesti, 19 % joskus ja vain 2 % ei koskaan (Kuvio 3). Positiivista on se, että suurin osa lapsista ja nuorista harrastaa säännöllisesti tai edes joskus. Yllättävää oli huomata, kuinka sijoitetuista lapsista ja nuorista 2 % ei koskaan harrasta perhekotien ilmoitusten mukaisesti. Tämä ei välttämättä johdu siitä, etteikö perhekoti työntekijöineen mahdollistaisi nuoren harrastamista, vaan harrastamattomuus voi olla kiinni lapsen tai nuoren omasta tahdosta. Nuoren haluttomuutta harrastamiseen voitaisiin yrittää vähentää innostamalla, varsinkin jos haluttomuus johtuu aikaisemmista epäonnistumisista.

Hyvä keino herätellä innostusta on suunnata kiinnostus häneen. Jokainen on mielissään, kun huomio kohdistuu meihin itseemme. ”Kaikilla meillä on

vastoinkäymisiä, kysymys on enemmän siitä kuinka suhtaudut niihin. Jos yrittää muistaa aina oppia epäonnistumista, silloin ne eivät välttämättä tunnu epäonnistumisilta. Monesti ajattelen lausetta urheiluajoilta, joilla suggeroimme toisiamme: Se ei nyrkkeilyssä häviä, joka lyödään lattiaan, vaan se, joka jää sinne makaamaan.” (Aalto-Setälä & Saarinen 2014, 118.)

Kuvio 3. Lasten ja nuorten harrastuneisuus.

6.2 Harrastukset ja ystäväystyminen

Kysyttäessä perhekodeilta lasten ja nuorten harrastuksista, harrastusten kirjo oli laaja. Valtaosa harrastusten vastauksista käsitteli liikunnallisia harrastuksia. Lähes kaikissa perhekodeissa lapset ja nuoret harrastivat erilaisia liikunnallisia harrastuksia. Hieman yli puolet vastaajista ilmoittivat heillä harrastettavan erilaisia musiikillisia harrastuksia, kuten laulaminen tai eri soittimien soittamisen. Hieman alle puolet perhekodeista ilmoitti ratsastamisen tai yleisesti hevosurheilun olevan heillä nuorten suosiossa. Viidennes vastaajista ilmoitti nuorten harrastavan partiota.

Perhekodeissa on huomattu, kuinka harrastusten kautta oppii tietoa jokapäiväisessä elämässä tarvittavista taidoista. Harrastuksilla on syvällisempiä tarkoitusperiä

mielekkään tekemisen lisäksi. Eli jos osaa leipoa hienoja herkkuja, miksi ei osaisi keittää makaroonia ja paistaa jauhelihaa?

”Partio, englannin kerho alakoululaisille, perheenä harrastamme hevosurheilua ja liikuntaa monipuolisesti, matkailua. Lukeminen, käsityöt ja askartelu, leipominen ja ruuanlaitto yhdessä, ovat meillä kodin ulkopuolisiin harrastuksiin valmistavaa toimintaa.” (Vastaja 1)

”Paljon urheilua kotona ja koulussa (jalkapalloa, sählyä, frisbeegolfia). Sulkapalloa virallisessa seurassa. Urheiluharrastusten lisäksi lapset käyvät seurakunnan toiminnassa kerran viikossa. Kotona pelaamme paljon erilaisia lautapelejä.” (Vastaja 2)

”Partio, jalkapallo, kuntosali, kokkikerho, musiikkitunnit, Vpk, laskettelu, kalastus.” (Vastaja 3)

Kysymyksessä ”Ovatko nuoret saaneet ystäviä harrastusten kautta?” oli ilo huomata, että lähes jokaisessa perhekodeissa nuoret olivat saaneet ystäviä harrastusten kautta. Osa oli sellaisia ”ystäviä”, joita tapaa vain harrastuksissa, mutta sekin voi auttaa ja innostaa nuorta jatkamaan harrastusta. Usein myös syvällisen ystävyuden kehittymiseen kuluu aikaa, mutta jos harrastus jatkuu läpi koko elämän, ei ole ollenkaan mahdotonta etteikö harrastuksen kautta saadusta ystävästä voisi kehkeytyä ajan kanssa läheinen ystävä.

”Partion kautta paljon” (Vastaja 1)

”Kyllä, joitakin. Tosin yleensä mennään harrastamaan samaa kuin ystävä.” (Vastaja 3)

Keskilapsuudessa suuntaudutaan yhä entistä vahvemmin ikätovereihin ja ystävyysuhteisiin. Yhteisöön jäsentymisessä perusasioita on muihin kuulumisen kokemus tavalla tai toisella. Lapset ja nuoret tarvitsevat yhteisön, jossa he saavat olla läsnä, jossa heidän saavutuksensa tunnustetaan ja jossa heidän ystävyysuhteensa voivat muodostua. (Pulkinen 2002, 112.)

Vuorovaikutuksessa eletty elämä on mielekkäämpää, rikkaampaa ja palkitsevampaa kuin eristyneisyys, joten ihmiset haluavat elää myönteisessä vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Toisilla on harvoja läheisiä ystäviä, toisilla useita pinnallisia.

Ihminen, joka on tietoinen ihmissuhteiden merkityksestä, pitää epänormaalina tilannetta, jossa hän jää vaille inhimillistä vuorovaikutusta. Tietoisuus ystävyysarvosta ja siihen liittyvästä tunteesta, luo ihmisille tarpeen pyrkiä luomaan aitoja ihmissuhteita. Aristoteleen mukaan elämä ilman ystävyttä, olisi puutteellista elämää, eikä olisi elämisen arvoista. Ystävyys tuo molemminpuolista iloa, yhteisen toiminnan kautta kehittyvää yhteistä elämänhistoriaa, laajentaa ihmisen mahdollisuuksia ja se on kestävien ihmissuhteiden perusta. (Puolimatka 2004, 73-74.)

6.3 Harrastamisen esteet

Kysymykseen ”Onko harrastuksia, joita perhekotinne nuoret haluaisivat harrastaa mutta se ei ole mahdollista syystä tai toisesta?” vastanneista perhekodeista 26:sta perhekodista 15 ilmoitti, että harrastukset joita nuoret haluavat harrastaa ovat mahdollista järjestää.

”Meillä pyritään löytämään sopiva harrastus jokaiselle, ja toistaiseksi on onnistuttu löytämään niitä väh. 30-40km:n säteellä” (Vastaaja 4)

Aina tietyn lajin harrastaminen ei kuitenkaan ole mahdollista. Usein harrastuspaikkojen välimatkoista johtuen harrastuksiin on vaikea päästä. Osa harrastuksista vaatii taas huomattavia kustannuksia, esimerkiksi jääkiekon harrastaminen voi maksaa satoja euroja kuukaudessa. (Ranta 2013) Yksi perhekoti vastasi, että kamppailulajeja ei harrasteta heillä. Tähän voi hyvinkin olla syynä lapsen tai nuoren aggressiivisuus, käytösongelmat ja pelko siitä, että opittuja taitoja käytetään harrastuksen ulkopuolella.

”Lapset haluavat harrastaa vaikka mitä, mutta aika ei riitä kuljetuksiin” (Vastaaja 5)

”Liian kalliita tai vaikeat matkat harrastuksiin.” (Vastaaja 6)

Seuraavaan kysymykseen ”Onko esteitä nuorien harrastamiselle, jos on niin millaisia/mitä?” yhdeksän perhekoodista ilmoitti, ettei heillä ole minkäänlaisia esteitä nuorten harrastamiselle.

”Nuoren oma kunto ja tausta. Ennen sijoitusta ei ole ollut ehkä vanhemmilla voimavaroja/halua/varaa tukea harrastuksia- nämä eivät ole enää perhekodilla este.” (Vastaaja 1)

”Ei muuta kuin lapsen oma halu” (Vastaaja 7)

Osassa vastauksista nousi esille esimerkiksi nuoren kehitysvamma, nuorten käytöshäiriöt, tunteiden käsittelyongelmat, ajan riittämättömyys ja pitkät matkat. Matkat ja ajan riittämättömyys ovat sidoksissa toisiinsa mutta myös resurssien määrän. Usein joukkueurheilulajeissa pelit ja turnaukset pidetään viikonloppuisin, näihin voi olla vaikeuksia sovittaa aikataulut, kun huomioon otetaan myös kotilomat ja läheistapaamiset. Nuorilla voi myös olla terapiakäyntejä ja muita pakollisia menoja ja tapaamisia, jolloin harrastamiselle jää vähän aikaa. Tällöin olisikin hyvä, jos harrastus löytyisi kotinurkilta. Fyysinen vamma voi olla esteenä harrastukselle, jossa tarvitaan fyysisyyttä.

”Aikataulujen sovittaminen ja osittain mahdotonta panostaa enemmän usean eri lapsen harrastuksiin ajallisesti/meidän vanhempina.” (Vastaaja 8)

”Joillakin läheistapaamiset ovat estäneet esim. viikonlopputurnaukset ja harkat, turnaukset kotilomien aikaan (jäähkiekko, sähly).” (Vastaaja 4)

”Kaikkea mahdollista mihin mieli tekee ei kerkeä pitkien välimatkojen vuoksi harrastamaan. Yksinkertaisesti aika ei riitä, eikä resurssit.” (Vastaaja 9)

Aikaahan ei voi päivään lisätä, vaikka kuinka tahtois. Mielestäni onkin hyvä, että panostetaan nuoren yksittäiseen harrastukseen kuin siihen, että monella nuorella olisi monta harrastusta kerrallaan. Tällöin aikataulujenkin sovittaminen toisiinsa luonnistuu varmasti helpommin. Useissa harrastuksissa tietyssä ikävaiheessa tulee eteen tilanne, jolloin osa harrastajista ja valmentajista haluaa asettaa tavoitteeksi ammattimaisen harjoittelun ja tavoitella ammattimaista uraa harrastuksesta, tällöin nuori ja huoltajat joutuvat miettimään kuinka tosissaan siihen halutaan panostaa.

”Harrastuksiin, joissa on paljon treenejä ja pelejä, kuten jalkapallo, ei pystytä täysipainoisesti osallistumaan kotilomien vuoksi.” (Vastaaja 10)

”Sosiaalisten suhteiden ongelmia, tunteiden käsittely ongelmia” (Vastaaja 11)

”Ei pysty keskittymään tai sairaus (psykkinen) estää kiinnittymisen harrastukseen” (Vastaaja 12)

6.4 Harrastamisen työmenetelmät

Kaikkien perhekotien vastauksissa nousi esille nuorten harrastuksiin kannustamisen tärkeys. Harrastuksia rahoitetaan eli ostetaan tarvittavat varusteet. Nuoria kuljetetaan harrastuksiin, jos välimatkat ovat kohtuullisia. Yritetään saada nuoret ulos harrastamaan ja jokaiselle pyritään löytämään se ”oma juttu”.

”Näemme, että harrastukset ovat tärkeä osa nuorten elämää ja haluamme kannustaa lapsia ja nuoria harrastusten pariin.” (Vastaaja 2)

”Kannustetaan ja koetaan, että yksi hyvä harrastus tukee mielenterveyttä ja myös koulunkäyntiä, yleistä hyvinvointia.” (Vastaaja 13)

”Jokaiselle lapselle pyritään löytämään sopiva harrastus.” (Vastaaja 14)

”Toivomme kaikkien löytävän mieleisen harrastuksen ja sitoutuvan siihen.” (Vastaaja 5)

Perhekodit käyttävät menetelminä innostusta ja kannustusta tukeakseen nuorten harrastuksia. Oma esimerkki ja mukana olo helpottavat nuorten ensiaskelia uuden harrastuksen parissa. Tuttu aikuinen voi tuoda tukea ja turvaa, jos harrastuksessa ei ole ennestään nuorelle tuttuja ihmisiä.

Jokainen meistä on kokenut joskus innostumisen jostain asiasta. Vaikka vain uusi mielenkiintoinen työpaikka. Muistatko kuinka vahvasti innostuminen auttoi uuden oppimisessa ja miten se siivitti jatkamaan, vaikka onnistumisia saikin odottaa. Innostus luo hyvän olon ja auttaa uuden oppimisessa. Innostus on myös katoavaista,

sillä hyvin helposti läheisen, ystävän tai työtoverin välinpitämättömyys karkottaa innostumisen. Nuoret elävät hetkessä ja heidän ympärillään on paljon erilaisia ihmisiä, jotka voivat vaikuttaa käyttäytymismalleihin. Koulu, koti, ystävät ja kaverit voivat helposti latistaa innostumisen tunteen tai auttaa innostumisen saavuttamisessa. Motivointi voi perustua niinkin yksinkertaiseen menetelmään kuin se, että hyvinkin pienistä asioista annetaan positiivinen ja kannustava palaute. Motivointiprosessi perustuu muutoshalun herättämiseen, itsetunnon tukemiseen ja toimintaan rohkaisemiseen. Motivointia käyttämällä ja havainnollisten esteiden poistaminen yhdessä nuoren kanssa saa usein aikaan nuoren innostumisen ja piiloon jääneiden voimavarojen käyttöönoton. (Huhtajärvi 2007, 448–449.)

”Käytetään hyväksi jo muodostuneita, erilaisia yhteistyöverkostoja, käydään yhdessä kokeilemassa erilaisia harrastuksia, aikuinen on tarpeen mukaan saattamassa / mukana harrastuksessa.” (Vastaaja 15)

”Keskustelemme avoimesti toiveista ja kerromme harrastusmahdollisuuksista. Kannustamme lapsia ja nuoria harrastuksiin.” (Vastaaja 2)

On hienoa huomata kuinka paljon perhekodit panostavat lasten ja nuorten viriketoimintaan ja mahdollistavat useiden eri harrastusten kokeilemisen, jotta jokainen voisi löytää sen oman mieleisensä harrastuksen. Kulttuurimatkailuakin harrastetaan Euroopan alueella perhekotien toimesta. Tämä voi innostaa ennalta arvaamattomien kiinnostusten kohteiden löytämiseen, kuten vaikkapa historian tutkimiseen tai arkkitehtuuriin tutustumiseen, unohtamattakaan niitä sosiaalisia tilanteita joihin turistina joutuu vieraassa maassa.

”Perhekodilla on sopimus paikallisen kuntosalin kanssa, että perhekotivanhemmat voivat tuoda mukanaan nuoria tutustumaan ja treenaamaan salille. Olemme varanneet nuorille joissain harrasteissa, kuten tankotanssi tai laulutunnit yksityistunteja, jotta lajiin tutustuminen olisi helpompaa. Niinä viikonloppuina, jolloin nuoret eivät ole kotilomilla pyrimme järjestämään yhteisen harrastepäivän. Tuolloin nuoret voivat toivoa, mitä harrastettaisiin porukalla. Olemme olleet mm. seinäkiipeilemässä, keilaamassa, uimassa, kaupunkisotimassa jne. Kerran kesässä vuokraamme mökin ja käytämme hyväksemme paikan tarjoamia harrastusmahdollisuuksia. Hiihtolomaa vietämme lasketteluun merkeissä ja syyslomalla harrastamme kulttuurimatkailua tekemällä reissun johonkin Euroopan maahan, jossa emme ole vielä käyneet.

Retkien ja reissujen tavoite on tutustua uusiin harrastusmahdollisuuksiin ja löytää nuorille harrastusvaihtoehtoja.” (Vastaaja 10)

”Etsitään yhdessä lasten kanssa mahdollisuuksia harrastaa, kartoitetaan lasten mahdollisia mielenkiinnon kohteita, ollaan kiinnostuneita heidän harrastuksistaan, pidetään yhteyttä harrastusten vetäjiin ja ohjaajiin, kuljetetaan harrastuksiin, tuetaan taloudellisesti, ollaan itse esimerkkejä ja harrastetaan myös itse, tarvittaessa ollaan myös itse mukana lasten harrastuksissa esim. retkillä tai leireillä.” (Vastaaja 16)

Sosiaalinen vahvistaminen on kokonaisvaltaista tukemista, jonka tavoitteena on yksilön hyvinvoinnin lisääminen sekä edistäminen. Käytettäessä sosiaalista vahvistamista yksilön ja yhteisön kasvun tukemisessa, Erja Anttoson mukaan ei tarvitse olla kysymys mistään mittavasta toimenpiteestä. Sekin voi riittää, että tukea on tarjolla juuri oikealla hetkellä. (Lundbom & Herranen 2011, 6.)

Perhekodit mainitsevat käytettäviä ja toimivia menetelmiä innostaa nuorta harrastamaan olevan esimerkiksi yhdessä tekeminen, keskustelu ja kysely sekä innostaminen ja kannustaminen, jotka tulivat esille jo edellisessä kysymyksessä. Lapsen ja nuoren kanssa keskustelu esimerkiksi epäonnistumisista voi edesauttaa lapsen tai nuoren halua jatkaa harrastusta ja auttaa samalla lasta tai nuorta käsittelemään epäonnistumisesta johtuvia negatiivisia tunteita.

”Keskustelu kannattaa ja kysely jos huomaa tai lapsi sanoo, että on hankaluuksia harrastuksen parissa. Pettymysten käsittely keskustelemalla ja yleensäkin olemalla mukana kentän laidalla kannustamassa hyvässä hengessä.” (Vastaaja 12)

”...Jokainen meillä asunut nuori on ainakin kokeillut jotakin liikuntaharrastusta ja suurin osa on löytänyt mieluisan harrastuksen, jota jatkaa useamman vuoden ajan. Asennemuokkaus on ulottunut koulun liikuntatunneille saakka: nuoremme ovat liikunnallisia ja osallistuvat mielellään koulun liikuntatunneille. Osa perhekodein henkilökunnasta on kouluttautunut myös liikunnanohjaajiksi, joten pystymme opastamaan nuorta turvallisesti uuden liikuntaharrastuksen aloittamisessa kotoa käsinkin.” (Vastaaja 10)

Mehtonen kirjoittaa, kuinka sosiaalisen vahvistamisen ja vahvistumisen tavoite on hyvinvointi ja hyvä elämä. Hänestä on myös tärkeää miten osallistavat työtavat ovat

tärkeässä asemassa mahdollistamaan osallisuuden ja onnistumisen kokemuksia. (Mehtonen 2011, 13–26.)

6.5 Harrastamisen hyödyt

Perhekodit ovat huomanneet, että harrastuksista on ollut suuri apu lasten ja nuorten kasvatuksessa ja kehityksessä. Liikunnalliset harrastukset auttavat fyysisessä kehityksessä, mikä on tärkeää lapsen ja nuoren tulevaisuuden kannalta, jotta terveys pysyy kunnossa ja keuhonhallinta kehittyy. Harrastukset kehittävät sosiaalisia taitoja, ryhmätyöskentely kykyä ja toimimista muiden ihmisten kanssa. Niissä voi myös purkaa energiaa järkevästi eikä energia purkaannu väärällä tavalla, esimerkiksi ilkeillä tekoina tai levottomuutena. Harrastuksista saa tärkeää vertaistukea, johon kuuluu samankaltaisuus, yhteenkuuluvuus sekä tuen ja tiedon saanti. (Mikkonen 2011, 206.) Usein sijoitetun lapsen tai nuoren itsetunto on alhaalla, johtuen sijoituksen syistä tai sijoituksen toimenpiteistä. Onnistumisten kokemusten kautta lapsen tai nuoren itsetunto kohoaa, joka on osa eheytyksen prosessia.

”Vertaistuki ja ryhmän merkitys esim. sosiaalisen käyttäytymisen ja kanssakäymisen kehittymisessä on oleellista. Samoin itseluottamus ja kyky oman itsensä tuntemisessa kehittyy harrastusten myötä.” (Vastaaja 16)

”Tietenkin, jopa koulunkäynnin osalta, koenumerot paranevat.” (Vastaaja 17)

”Nuori saa kannustavaa palautetta ja oppii luottamaan itseensä, hän saa rohkeutta kokeilla uusia asioita ja huomaa pärjäävänsä erilaisissa tilanteissa. Tämä voimaannuttaa ja auttaa häntä ottamaan vastuuta omasta elämästään laajemminkin. Nuori saa harrastusten kautta uusia ystäviä ja perheiden yhteiset reissut tukevat ryhmäntymisessä perheiden nuorten kesken. Liikuntaharrastusten myötä ruumiillinen kunto kohenee ja krepit vähenevät. Nuoret ovat ylpeitä omasta kehostaan ja kantavat sen ryhdikkäästi.” (Vastaaja 10)

”Levottomuus vähenee liikunnallisen harrastuksen myötä, sosiaaliset taidot paranevat.” (Vastaaja 5)

6.6 Jäikö jotain vielä sanomatta?

Lopuksi vastaajilla oli vielä mahdollisuus tuoda esiin omia näkemyksiään ja mielipiteitään. Vastauksista ilmenee kasvatuksen tavoitteellisuus. On tärkeää, että lasten ja nuorten kasvuympäristö turvataan ja saadaan arjen rytmitys kuntoon, tämän jälkeen he pystyvät nauttimaan harrastamisen iloista ja riemusta. Harrastusten kokonaisvaltaisuus on ymmärretty, eikä harrastukset keskity vain liikuntahallin tai urheilukentän laidalle. Harrastaminen voi olla retkeilyä, lautapelejä ja mielekästä yhdessä tekemistä. Yleisesti tiedetään, että harrastuksista on hyötyä kehitystä ajatellen, mutta harrastamisen hyödyllisyyttä pitäisi tuoda enemmän julki.

”Ensin arki kuntoon ja sitten vasta harrastuksiin, jolloin niistä pystyy nauttimaan” (Vastaaja 1)

”Harrastaminen voi olla myös sellaista, että ei välttämättä lähdetä tunneille tai joukkueeseen, vaan kotona seurailaan esim. luontoa, retkeillään, luetaan, pelataan lautapelejä ja tehdään yhdessä porukalla jotain (elokuvat, uimahalli, luontopolut, hiihtoretket yms.)” (Vastaaja 4)

”Kun harrastaa säännöllisesti, ei jää liikaa aikaa huonoihin asioihin!” (Vastaaja 18)

”Harrastusten hyöty on tiedetty, mutta onko niistä kuitenkaan puhuttu tarpeeksi lapsen kehitystä ajatellen” (Vastaaja 12)

”Meistä on hienoa, että meillä on Suomen mestareita, vaikka kilpaurheilu ei ole se tärkein pointti harrastuksissa.” (Vastaaja 9)

7 YHTEENVETO JA KEHITYSIDEA

Yleisesti tarkastellen tulokset olivat hyvin positiivisia. Suurin osa sijoitetuista lapsista ja nuorista harrastaa säännöllisesti. Jokaiselle pyritään löytämään edes yksi sopiva harrastus kokeilemalla, tutustumalla ja rahoittamalla kulut. Perhekodit tarjoavat laajan valikoiman liikunnallisia-, taiteellisia- ja kulttuurillisia harrastusmahdollisuuksia. Harrastusten pääpaino on usein liikunnallisissa harrasteissa, mutta muunlaisia harrastuksia on huomattu tarjota heille, jotka eivät välttämättä liikunnasta välitä.

Harrastusten hyöty lapsille ja nuorille tiedostetaan perhekodeissa. Perhekotien työntekijät ovat motivoituneita innostamaan ja kannustamaan lapsia sekä nuoria harrastusten pariin. Harrastustoiminnat ovat tavoitteellisia ja usein ohjattuja toimintoja, joita hyödynnetään lasten ja nuorten fyysisessä sekä psyykkisessä kehityksessä. Onnistumisen kokemukset ovat tärkeitä kohottamaan lapsen tai nuoren itsetuntoa, koska usein sijoitetun lapsen tai nuoren itsetunto on alhainen, johtuen sijoituksen syistä tai viime kädessä sijoitustoimesta.

Harrastusten yleisimpiä esteitä ovat ajan riittämättömyys ja aikataulujen yhteen sovittaminen, pitkät välimatkat harrastusten pariin, joidenkin lajien liian kalliiksi koetut kulut, henkilöstön vähyyys sekä lapsen tai nuoren fyysinen tai psyykinen kehityshäiriö. Sijoitetuilla lapsilla ja nuorilla voi olla useitakin terapiaistuntoja viikossa, joten usein harrastusten aikataulujen yhteensovittaminen on haastavaa henkilöstön vähyyden vuoksi. Pitkien välimatkojen takia joidenkin harrastusten harrastaminen ei ole mahdollista. Osa harrastuksista maksaa hyvinkin paljon, joten kustannukset voivat nousta esteeksi. Lapsella tai nuorella voi olla kehityshäiriö, joka estää tiettyihin harrastustoimintoihin osallistumisen.

Hyviksi havaittuina menetelminä koettiin aikuisen mukana oleminen, motivointi ja keskusteleminen lapsen tai nuoren kanssa. Aikuisen mukana oleminen vähentää harrastukseen menemisen kynnyistä ja pelkoa. Motivoinnilla pyritään innostamaan ja kannustamaan lasta tai nuorta aloittamaan tai jatkamaan harrastusta, esimerkiksi

negatiivisten kokemusten jälkeen. Keskustelemalla ja kuuntelemalla lapsen tai nuoren toiveita, voidaan kartoittaa hänen omaa tahtoa ja mielenkiinnon kohteita.

”Toivottavasti tästä tulee julkisuuteen positiivista kuvaa, kuinka paljon perhekodit oikeasti santsaa omaa aikaansa ja rahaa nuorten harrastuksiin” (Vastaja 6)

Harrastusten hyötyjä on pääasiassa tutkittu liikunnallisesta näkökulmasta, mutta tutkimuksia esimerkiksi kädentaitoja kehittävästä harrastuksista ei juuri löydy. Mielestäni olisi tärkeää tehdä tutkimuksia kädentaitoja kehittävästä ja ei-liikunnallisista harrastuksista, jotta harrastamisen kokonaisvaltaiset hyödyt tulisivat esiin. Ammatillisten Perhekotien Liitto voisi tarjota tutkimusaihetta opinnäytetyötä suunnitteleville opiskelijoille.

Tutkimuksissa ilmenneistä hyödyistä voisi pitää koulutuksia nuorisoalan työntekijöille ja päättäjille, jotta harrastamisen tärkeys nousisi esille lastensuojelun työkentässä ja lasten sekä nuorten harrastamiseen panostettaisiin tulevaisuudessakin. Harrastaminen lasten ja nuorten kehityksen tukena toimisi ja jatkuisi sijoitustoimen päättyessäkin. Harrastukset voisivat olla osa normaalia päivärytmiä kotouttamisen jälkeenkin. Näin vertaistuki toimisi jälkihuollon muotona edullisesti ja pitkäkestoisesti sekä ennaltaehkäisevästi mahdollisissa aikuisuuden kriiseissä.

Harrastamisen hyödyistä olisi tärkeää tiedottaa kaikille kasvattajille, koska monikaan ei tiedä harrastusten hyödyllisistä vaikutuksista lapsen tai nuoren kehitystä ajatellen. Varsinkin lapsi tai nuori voi ajatella harrastamista yleisesti turhana, ellei hänellä ole palavaa kiinnostusta jotain harrastusta kohtaan. Tällöin olisi hyväksi olla lähipiirissä henkilö, joka osaisi neuvoa ja tuoda harrastamisen hyötynäkökulmat esille, saaden lapsen tai nuoren edes kokeilemaan jotain harrastusta.

8 POHDINTA JA ITSEARVIOINTI

Opinnäytetyön tekeminen oli todella stressaavaa, koska aikataulu oli tiukka. Muutaman viikon aikana päivisin ei kerennyt oikein mitään muuta tekemään tai ajattelemaan kuin opinnäytetyön prosessia. Lyhyellä aikavälillä tulee helposti sokeaksi omalle tekstille. Jos joskus satun tekemään vastaavan kokoisia kirjallisia tehtäviä, pyrin varaamaan kirjoittamiseen huomattavasti enemmän aikaa. Lähteiden etsimisen aiheeseen aloitin jo useampaa kuukautta ennen opinnäytetyön aiheen selkeytymistä, johtuen samankaltaisesta projektin aiheesta. Lähteiden etsimisen koin yllättäen myös mukavaksi ja opettavaiseksi. Paljon löytyi tietoa eri lähteistä, ongelmia aiheutti ainoastaan tarkan tiedon saaminen ja sen yhdistäminen aiheeseen. Liikuntaa ja liikunnasta saatavia hyötyjä kehityksen kannalta on tutkittu laajasti, mutta ei-liikunnallisten harrastusten hyötyjen tutkiminen on jäänyt vähälle. Se, että nuori harrastaa jotain joka vie ulos kodista muiden samasta asiasta kiinnostuneiden luo, auttaa luomaan ystävyysuhteita, verkostoitumista ja parantaa elämänlaatua. Elämänkriisivaiheissa lapsi tai nuori voi saada arvokasta vertaistukea harrastusten parista, joka auttaa pääsemään ylitse vaikeista ajoista.

Vastaukset tulivat hyvin ja nopeasti sekä tarvittava määrä. Ammatillisten Perhekotien Liittoon kuuluu yli 100 jäsenperhekotia, joista 26 vastasi kyselyyn. Vastauksia analysoidessani mietin, että olisiko voinut käydä niin, että ne perhekodit jotka kokevat harrastukset tärkeiksi vastasivat kyselyyn ja ne jotka eivät pitäneet tärkeänä jättivät vastaamatta.

Kyselylomakkeen avointen kysymysten asetteluun ja jäsentelyyn olisi pitänyt käyttää enemmän aikaa ja tehdä tarkempaa työtä. Etukäteen tehty koekysely olisi voinut auttaa huomaamaan kysymysten epätarkasta asettelusta johtuvan vastausten samankaltaisuuden. Kysymysten asettelulla olisin voinut ehkäistä kyllä-ei vastaukset ja innostaa vastaamaan hieman monipuolisemmin. Yksisanaisia vastauksia on vaikeaa käyttää laadullisen tutkimuksen tiedonlähteenä. Samantyyllisiä kysymyksiä olisi pitänyt tarkentaa, jotta kysymyksen tarkoitus olisi selventynyt vastaajalle paremmin. Vastaajat jaksoivat vastata hyvin ja tarkasti vielä viimeisiinkin

kysymyksiin. Olen vastaajille hyvin kiitollinen vastauksista, koska he mahdollistivat tutkimustyöni tekemisen. On hienoa huomata kuinka nuorisoalalla toimivat haluavat olla mukana kehittämässä nuorisoalaa. Parhaimmassa tapauksessa tämä selvitys virittää kehittävästä keskustelua lasten ja nuorten harrastamisen hyödyistä ja menetelmistä, joita soveltaa nuorisoalan työhön. Toivottavasti esille tulleet työmenetelmät ovat avuksi nuorisoalan työntekijöille.

LÄHTEET

- Aalto-Setälä, P. & Saarinen, M. 2014. Innostus. Myötämanipuloinnin aakkoset. Helsinki: Talentum.
- Ahlroth, E. & Kurganova, G. (toim.) 2007. Lastensuojelun työmenetelmiä. Helsingin kaupunki, Sosiaalivirasto, Lapsiperheiden palvelut. Sarja Oppaita ja työkirjoja 2007:3. Viitattu 8.5.2015.
http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/fdfe2b804a1563bc9511f5b546fc4d01/0703_oppaita_nests_menetelmia.pdf?MOD=AJPERES
- Ammatillisten Perhekotien Liitto 2015. Viitattu 5.5.2015. <http://apkl.fi/>
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Helve H. 2009. Nuorten vapaa-aika, luottamus ja sosiaalinen pääoma. Teoksessa Liikkanen M. (toim.) Suomalainen vapaa-aika. Arjen ilot ja valinnat. Helsinki: Hakapaino.
- Huhtajärvi, P. 2007. Ammatillinen etsivä työ. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 76.
- Husu, P. & Paronen, O. & Suni, J. & Vasankari, T. 2011. Suomalaisten fyysinen aktiivisuus ja kunto 2010. Terveyttä edistävän liikunnan nykytila ja muutokset. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2011:15. Viitattu 5.5.2015.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2011/liitteet/OKM15.pdf>
- Ketomäki, J. 2011. Elämänhallinnallisten tekijöiden yhteys ammatillisten perusopintojen negatiiviseen keskeyttämiseen. Jyväskylän yliopiston kasvatustieteen laitos, julkaisematon erityispedagogiikan pro gradu -työ. Viitattu 5.5.2015. <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/37090>
- Kivinen M. 2012. "Tulee hiki, on jotain tekemistä ja tulee liikkumisen jälkeen sellainen hyvän olon tunne" : nuorten kokemuksia nuorisokodin liikunnasta. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu, julkaisematon opinnäytetyö. Viitattu 5.5.2015.
<http://www.theseus.fi/handle/10024/46794>

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983.

Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 922/2011.

Lastensuojelulaki 417/2007.

Lundbom P. & Herranen J. (Toim.) 2011. Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Jyväskylä: Bookwell Oy

Marttila, H., Ruusunen, T. & Uola, K. 2005. Viestinnän työkaluja AMK-opiskelijalle. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.

Mehtonen T. 2011. Sosiaalisen vahvistamisen osaaminen. Teoksessa Lundbom-Herranen (toim.). Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Sarja C. Oppimateriaaleja 24. HUMAK. Bookwell Oy. Jyväskylä.

Mikkonen I. 2011. Vertaistuki osana sosiaalista vahvistamista. Teoksessa Lundbom-Herranen (toim.) Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Sarja C. Oppimateriaaleja 24. HUMAK. Bookwell Oy. Jyväskylä.

Myllyniemi, S. 2009. Aika vapaalla. Nuorten vapaa-aikatutkimus 2009. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Myllyniemi, S. (Toim.) 2012. Monipolvinen hyvinvointi. Nuorisobarometri 2012. Helsinki: Hakapaino. Viitattu 5.5.2015. https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2013/05/Nuorisobarometri_2012_Verkkojulkaisu.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015. Lasten ja nuorten liikunta. Viitattu 5.5.2015 http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta/kansalaistoiminta/lapset_ja_nuoret

Perhehoitolaki 263/2015.

Pulkkinen, L. 2002. Mukavaa yhdessä. Sosiaalinen alkupääoma ja lapsen sosiaalinen kehitys. PS-kustannus. Keuruu.

Puolimatka, T. 2004. Kasvatus, arvot ja tunteet. Vantaa: Dark Oy.

Ranta, E. 2013. HS vertaili lasten harrastusten hintoja. Partio halvin ja ratsastus kallein. Helsingin Sanomat. Viitattu 8.5.2015. <http://www.hs.fi/kuluttaja/a1374466128521>

Taskinen, S. 2007. Lastensuojelulaki (417/2007). Soveltamisopas. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos 2015. Lastensuojelun käsikirja. Laki & oikeuskäytäntö. Viitattu 5.5.2015. <http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/laki-oikeuskaytanta>

Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos 2014. Lastensuojelu 2013. Tilastoraportti 26/2014. Viitattu 10.5.2015. <https://www.thl.fi/fi/tilastot/tilastot-aiheittain/lasten-nuorten-ja-perheiden-sosiaalipalvelut/lastensuojelu>

Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Tammi

LIITTEET

LIITE 1 – Kyselyn saatekirje

**HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU**

Hei ja mukavaa alkanutta kevättä!

Olen yhteisöpedagogiopiskelija Humanistisessa ammattikorkeakoulussa ja teen opinnäytetyötä aiheesta ”Sijoitettujen nuorten harrastusten tukeminen ammatillisissa perhekodeissa”. Teen kyselytutkimusta yhteistyössä Ammatillisten perhekotien Liiton kanssa.

Oheinen linkki ohjaa sinut kyselyyn, jossa on 12 kysymystä aiheesta. Kysely tehdään anonymisti, eli vastaajia ei voida yhdistää vastauksiin. Käytän vastauksia ainoastaan omaan opinnäytetyöhöni, jossa pyrin selvittämään kuinka sijoitettujen nuorten harrastuksia tuetaan sekä pyrin löytämään toimivia työmenetelmiä innostaa nuoria harrastamaan ja jatkamaan harrastusten parissa.

Toivoisin saavani teiltä mahdollisimman paljon vastauksia, jotta vertailukohteita olisi mahdollisimman monta. Toivoisin, että kyselyyn vastattaisiin 17.4.2015 mennessä, jotta ehtisin koota ne vielä tämän kevään aikana.

Suuret kiitokset vastauksistanne jo nyt! Niistä on paljon apua minulle, mutta myös teille jakaessanne arvokasta tietoa!

Ystävällisin terveisin Jukka Koivuranta

HUMAK Tornion kampus

LIITE 2 - Kyselylomake

Kysymyksiä nuorten kanssa työtä tekeville

Harrastuksilla tarkoitan liikunnallisia tai kädentaitoja kehittäviä harrastuksia (esim. askartelu, urheilu ja musiikki).

1. Kuinka monta työntekijää perhekodissanne on? ___
2. Kuinka monta sijoitettua nuorta perhekodissanne on ollut viimeisen vuoden aikana keskimäärin? ___
3. Nuorten ikähaarukka? ___nuorin – ___vanhin
4. Kuinka moni perhekodin nuorista harrastaa jotain? ___ säännöllisesti – ___ joskus - ___ ei koskaan

5. Mitä harrastuksia perhekotinne nuorilla on?
6. Onko harrastuksia, joita perhekotinne nuoret haluaisivat harrastaa mutta se ei ole mahdollista syystä tai toisesta?
7. Ovatko nuoret saaneet ystäviä harrastuksien kautta?
8. Onko esteitä nuorien harrastamiselle, jos on niin millaisia/mitä?

9. Miten perhekodissanne nuorien harrastuksiin suhtaudutaan?
10. Mitä menetelmiä perhekodit käyttävät tukeakseen nuorten harrastuksia?
11. Kokemuksia käytettävistä ja toimivista menetelmistä innostaa nuoria harrastamaan?
12. Onko huomattu nuoren harrastuksista olevan apua nuoren kehityksessä?

Jäikö jotain vielä sanomatta?